GENERALINIO ADVOKATO
E. TANCHEV IŠVADA,
pateikta 2021 m. liepos 15 d.[1]

Byla C-600/19

MA
prieš
Ibercaja Banco, S.A.,
dalyvaujant
PO

(*Audiencia Provincial de Zaragoza* (Saragosos provincijos teismas, Ispanija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis – Veiksmingumo principas – Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra – Nacionalinio teismo kompetencija nagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumą po pradinės peržiūros, kurios motyvai nepateikti – Paskutinio momento, po kurio sutarties sąlygų nesąžiningumo klausimas nebegali būti keliamas, nustatymas – *Res judicata* principas – Naikinamojo termino praleidimas“

I. Įvadas

1. Šis *Audiencia Provincial de Zaragoza* (Saragosos provincijos teismas, Ispanija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais išaiškinimu[2]. Jis susijęs su išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, per kurią vartotojas nepateikė prieštaravimų, o įkeistas turtas jau perduotas trečiajam asmeniui.

2. Pagrindiniu šioje byloje keliamu klausimu iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos dėl *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimo teismas negali vėlesnėje proceso stadijoje nagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumo, jei dėl šių sąlygų teismas savo iniciatyva (*ex officio*) atliko pradinę peržiūrą, kuri aiškiai neatspindėta sprendime dėl leidimo išieškoti iš hipoteka įkeisto turto. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nori sužinoti, kokį poveikį vėlesnė nesąžiningų sutarčių sąlygų peržiūra turėjo sprendimui dėl įkeisto turto.

[1] Originalo kalba: anglų.

[2] OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288.

3. Šią bylą Teisingumo Teismas nagrinėja tuo pat metu kaip ir keturias kitas bylas (C-693/19, C-725/19, C-831/19 ir C-869/19), kuriose šiandien skelbiamos mano išvados. Tose bylose nagrinėjami Ispanijos, Italijos ir Rumunijos prašymai priimti prejudicinį sprendimą, taip pat panašūs ir potencialiai opūs klausimai, susiję su nacionalinio teismo pareigos *ex officio* nagrinėti sutarčių sąlygų nesąžiningumą pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją aiškinant Direktyvą 93/13 apimtimi ir ryšiu su tam tikrais nacionalinės procesinės teisės principais, įskaitant *res judicata* principą.

4. Vadinasi, ši byla suteikia Teisingumo Teismui galimybę išplėtoti savo jurisprudenciją dėl Direktyvos 93/13, visų pirma išaiškinti klausimus dėl *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimo, susijusius su šioje direktyvoje numatyta nesąžiningų sąlygų teismine peržiūra.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

5. Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

6. Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

B. Ispanijos teisė

7. *Ley de Enjuiciamiento Civil* (toliau – Civilinio proceso kodeksas) 136 straipsnyje nustatyta:

„Pasibaigus terminui tam tikram procesiniam veiksmui atlikti, terminas tam veiksmui atlikti laikomas praleistu ir nebetenkama galimybės atlikti šį veiksmą. Teismo sekretorius apie termino pasibaigimą įrašo oficialiame dokumente ir nurodo taikytinas priemones arba įteikia pranešimą teismui, kad būtų galima priimti atitinkamą sprendimą.“

8. Civilinio proceso kodekso 222 straipsnyje nustatyta:

„1. Kai galutiniu sprendimu, turinčiu *res judicata* galią, patenkinamas arba atmetamas prašymas, pagal įstatymą priėmus tokį sprendimą negalima jokia paskesnė procedūra, kurios dalykas sutampa su bylos, kurioje šis sprendimas buvo priimtas, dalyku.

2. *Res judicata* galią turi ieškinyje ir priešieškinyje pateikti reikalavimai, taip pat šio įstatymo 408 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyti aspektai.

Naujomis ir besiskiriančiomis nuo minėtų reikalavimų pagrindo laikomos faktinės aplinkybės, susiklosčiusios suėjus procesinių dokumentų pateikimo terminui byloje, kurioje buvo pateikti šie reikalavimai.

3. *Res judicata* galia taikoma bylos, kurioje ji atsiranda, šalims, jų paveldėtojams ir teisių perėmėjams, taip pat asmenims, kurie, nors ir nėra bylos šalys, turi teises, suteikiančias šalims pagrindą pareikšti ieškinį pagal šio įstatymo 11 straipsnio nuostatas.

<…>

4. *Res judicata* galią turintis galutinis sprendimas, kuriuo užbaigiama byla, yra privalomas bylą vėliau nagrinėjančiam teismui, jeigu nagrinėjant naują bylą paaiškėja, kad *res judicata* galią turintis sprendimas yra jos loginis precedentas šiose bylose, kad ir koks jis būtų, kai abiejų bylų šalys yra tos pačios arba *res judicata* galia taikoma joms pagal teisės aktų nuostatas.“

9. Civilinio proceso kodekso 552 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu teismas mano, kad nėra patenkintos įstatymu nustatytos sąlygos, kad būtų galima nurodyti pradėti vykdymą, jis atsisako nurodyti pradėti vykdymą.

Teismas savo iniciatyva išnagrinėja, ar vieno iš 557 straipsnio 1 dalyje nurodytų vykdomųjų raštų sąlyga gali būti laikoma nesąžininga. Jei jis mano, kad sąlyga gali būti laikoma nesąžininga, jis išklauso šalis per penkiolika dienų. Išklausęs šalis, teismas, vadovaudamasis 561 straipsnio 1 dalies 3 punktu, per penkias darbo dienas priima sprendimą.“

10. Civilinio proceso kodekso 557 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu nurodymas pradėti vykdymą išduotas dėl vykdomųjų dokumentų, nurodytų 517 straipsnio 2 dalies 4, 5, 6 ir 7 punktuose, ir dėl kitų vykdomųjų dokumentų, nurodytų 517 straipsnio 2 dalies 9 punkte, skolininkas gali pirmesniame straipsnyje numatyta tvarka per nustatytą terminą pareikšti prieštaravimą tik jeigu nurodo vieną iš šių pagrindų:

<…>

7) dokumente yra nesąžiningų sąlygų.“

11. Civilinio proceso kodekso 695 straipsnyje nustatyta:

„1. Vykstant šiame skyriuje nurodytoms procedūroms, skolininkas gali pareikšti prieštaravimą dėl išieškojimo tik remdamasis tokiais pagrindais:

<…>

4) sutarties sąlygos, kuria remiantis išieškoma arba apskaičiuojama mokėtina suma, nesąžiningumu.“

III. Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

12. Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, 2005 m. gegužės 6 d. finansų įstaiga *Ibercaja Banco, S.A*. (toliau – *Ibercaja Banco*) su klientais PO ir MA sudarė sutartį dėl 198 400 EUR paskolos; ši paskola grąžintina iki 2040 m. gegužės 31 d. ir jos vykdymas užtikrintas įkeičiant 299 290 EUR vertės šeimos būstą.

13. Paskolai iki 2005 m. lapkričio 30 d. buvo nustatyta 2,75% metinė nominali palūkanų norma. Sutarties 3bis punkte buvo nurodyta, kad nuo minėtos dienos palūkanos apskaičiuojamos taikant kintamą palūkanų normą ir palūkanų normai taikoma minimali marža negalėjo būti mažesnė nei 0,5 % (toliau – apatinės ribos sąlyga). Sutarties 6 punkte buvo nustatyta nominali metinė 19 % delspinigių norma. Be to, sutarties 6bis straipsnyje nustatyta, kad *Ibercaja Banco* gali pareikalauti visos paskolos sumos, jei neatliekama bet kuri mokėtina įmoka (toliau – sąlyga dėl teisės reikalauti įsipareigojimų įvykdymo prieš terminą).

14. 2014 m. gruodžio 30 d. *Ibercaja Banco* pateikė prašymą pradėti išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą prieš PO ir MA, nes jie nuo 2014 m. gegužės 31 d. iki 2014 m. spalio 31 d. buvo nesumokėję penkių mėnesinių paskolos įmokų. *Ibercaja Banco* pareikalavo 164 676,53 EUR sumos, atitinkančios pagrindinę sumą ir 2014 m. lapkričio 5 d. susikaupusias ir nesumokėtas palūkanas, ir 49 402 EUR sumos, apskaičiuotos preliminariai, nepažeidžiant galimybės vėliau patikslinti delspinigius, taikant 12 % metinę nominaliąją palūkanų normą nuo sąskaitos uždarymo 2014 m. lapkričio 5 d. iki visiško apmokėjimo.

15. 2015 m. sausio 26 d. buvo išduotas vykdomasis raštas, kuriuo PO ir MA nurodyta sumokėti sumą, suteikiant jiems 10 dienų terminą prieštaravimui dėl išieškojimo pareikšti. Tą pačią dieną teismo pareigūnas priėmė sprendimą, kuriuo paprašė, kad Nuosavybės registras pateiktų pažymą apie nuosavybės ir kitas daiktines teises į nekilnojamąjį turtą ir pažymą dėl hipotekos *Ibercaja Banco* naudai. PO ir MA nepateikė prieštaravimo dėl išieškojimo.

16. 2015 m. gruodžio 14 d. raštu pranešus apie PO mirtį, pagal 2016 m. birželio 9 d. nutartį SP ir JK tapo bylos šalimis kaip galimi įpėdiniai pagal įstatymą.

17. Vėliau, po aukciono, kuriame negauta nė vieno pasiūlymo, *Ibercaja Banco* buvo paskirtas įkeistas turtas už 179 574 EUR sumą ir ji perdavė šį turtą bendrovei *Residencial Murillo, S.A*., o ši pateikė šios sumos mokėjimo kvitą.

18. 2016 m. spalio 25 d. *Ibercaja Banco* paprašė panaikinti 2 888,19 EUR vertės išlaidas ir 32 538,28 EUR dydžio palūkanas, taikant 12 % normą, kaip numatyta *Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (2013 m. gegužės 14 d. Įstatymas Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų skolininkų, kurių skoliniai įsipareigojimai užtikrinti hipoteka, apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos, toliau – Įstatymas Nr. 1/2013)[3]. Skolininkams apie tai buvo pranešta. 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu minėta nustatytų išlaidų suma buvo patvirtinta.

19. 2016 m. lapkričio 9 d. MA pareiškė prieštaravimą dėl apskaičiuotų palūkanų, remdamasi tuo, kad sutarties 3bis ir 6 punktai, susiję su apatinės ribos sąlyga ir delspinigiais, yra nesąžiningi.

[3] BOE, Nr. 116, 2013 m. gegužės 15 d., p. 36373.

20. 2017 m. kovo 8 d. nutartimi *Juzgado de Primera Instancia No 2 de Zaragoza* (Saragosos pirmosios instancijos teismas Nr. 2, Ispanija; toliau – pirmosios instancijos teismas) nusprendė ištirti galimą sutarties sąlygų, kuriomis grindžiamas vykdomasis raštas, nesąžiningumą, nustatęs, kad sutarties 6bis punkte nustatyta sąlyga dėl teisės reikalauti įsipareigojimų įvykdymo prieš terminą gali būti nesąžininga. Šalių buvo paprašyta pateikti savo pastabas dėl nagrinėjamo klausimo ir galimo proceso sustabdymo. *Ibercaja Banco* paprieštaravo proceso sustabdymui ir teigė, be kita ko, kad buvo netinkamas laikas pripažinti sutarties sąlygas nesąžiningomis, nes turtas jau buvo perduotas ir išlaidos patvirtintos.

21. 2017 m. balandžio 19 d. nutartimi pirmosios instancijos teismas sustabdė procesą, kol bus priimtas sprendimas dėl konkretaus *Tribunal Supremo* (Ispanijos Aukščiausiasis Teismas, toliau – Aukščiausiasis Teismas) prašymo priimti prejudicinį sprendimą dėl teisės reikalauti įsipareigojimų įvykdymo prieš terminą ir dėl delspinigių. *Ibercaja Banco* šią nutartį apskundė, ir *Audiencia Provincial de Zaragoza* (Saragosos provincijos teismas, Ispanija; toliau – provincijos teismas) panaikino nutartį dėl proceso sustabdymo ir nurodė tęsti bylos nagrinėjimą.

22. 2017 m. lapkričio 20 d. nutartimi pirmosios instancijos teismas pripažino, kad sutarties 6bis punkto sąlyga dėl teisės reikalauti įsipareigojimų įvykdymo prieš terminą yra nesąžininga, ir sustabdė išieškojimą. *Ibercaja Banco* dėl šios nutarties pateikė skundą; MA pareiškė prieštaravimą jam.

23. 2018 m. kovo 28 d. nutartimi provincijos teismas panaikino minėtą nutartį ir leido tęsti procesą, motyvuodamas tuo, kad neįmanoma nustatyti, ar tam tikros sąlygos buvo nesąžiningos, nes sutartis jau buvo sukėlusi pasekmių, užstatu jau buvo pasinaudota vartotojui nepasinaudojus savo teisėmis ir nuosavybės teisė jau buvo perduota, todėl šią teisę reikia užtikrinti taikant anksčiau atsiradusių turtinių santykių teisinio saugumo principą.

24. 2018 m. liepos 31 d. nutartimi pirmosios instancijos teismas atmetė MA prieštaravimą dėl apskaičiuotų palūkanų ir patvirtino 32 389,89 EUR palūkanų sumą, nes procesas pradėtas priėmus Įstatymą Nr. 1/2013 ir nebuvo pateikta jokio prieštaravimo, todėl dėl *res judicata* poveikio jau nebuvo galima vertinti, ar sąlygos buvo nesąžiningos.

25. MA apskundė šią nutartį provincijos teismui; *Ibercaja Banco* pareiškė prieštaravimą šiam skundui.

26. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad nacionalinėje teisėje bylos nagrinėjimo iš esmės procedūra, kurioje nustatomos šalių teisių ribos, atskirta nuo vykdymo procedūros, kuri vykdoma remiantis vykdomaisiais dokumentais, įskaitant sutartis, iš kurių atsiranda skolininko pareiga sumokėti kreditoriui nustatyto dydžio ir pareikalavus mokėtiną piniginę įmoką. Šiomis aplinkybėmis *res judicata* galioja ne tik sprendimams, priimtiems per teismo plenarinį posėdį, bet ir klausimams, kurie galėjo būti, bet nebuvo iškelti, todėl yra praleistas naikinamasis terminas. Konkrečiai nacionalinėje teisėje numatyta, kad įprastinėje vykdymo procedūroje pagal Civilinio proceso kodekso 557 straipsnio 1 dalies 7 punktą, taip pat specialioje išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūroje pagal šio kodekso 695 straipsnio 1 dalies 4 punktą vartotojas gali pateikti prieštaravimą, siekdamas remtis sutarties sąlygų, kuriomis grindžiamas vykdomasis raštas, nesąžiningumu, ir kad pagal šio kodekso 552 straipsnio 1 dalį nacionalinis teismas, nagrinėjantis prašymą dėl vykdymo, prieš išduodamas vykdomąjį raštą, privalo *ex officio* atlikti pradinį tokių sąlygų nesąžiningumo įvertinimą. Tai turi būti neigiamas vertinimas, t. y. tikrinamos tik tos sąlygos, kurios teismui atrodo nesąžiningos, ir dėl jų pradedamas rungimosi principu grindžiamas procesas, per kurį priimamas sprendimas dėl

jų nesąžiningumo. Dėl kitų sąlygų, kurios įvertinamos per pradinę peržiūrą, teismas nepateikia jokių argumentų, todėl nėra aiškaus sprendimo, kad tos sąlygos galioja, nors pradinė peržiūra leidžia manyti, kad galioja – kaip ir įvyko šiuo atveju.

27. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar nacionalinės teisės aktai dėl *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimo, kiek tai susiję su nesąžiningų sąlygų neigiamo vertinimo vykdymo procedūroje apimtimi, atitinka Direktyvos 93/13 reikalavimus, ypač jos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą taisyklę, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos, kaip išaiškinta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje [4]. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal Aukščiausiojo Teismo praktiką [5], jei baigėsi terminas prieštaravimui dėl išieškojimo pareikšti, atsiranda *res judicata* poveikis ir praleidžiamas naikinamasis terminas pareikšti ieškinį dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais. Kadangi pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją galima praleisti naikinamąjį terminą, jei vartotojas, kuris yra skolininkas, nepareiškia prieštaravimo per vykdymo procedūrą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar pagal veiksmingumo principą nutraukiamas procesas, ir nei teismas savo iniciatyva, nei skolininkas nebeturi teisės iš naujo įvertinti klausimų, kurie jau buvo peržiūrėti, arba pareikšti prieštaravimo dėl to, dėl ko jau buvo galima pareikšti prieštaravimą, bet to nepadaryta.

28. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad kyla tam tikrų abejonių, susijusių su paskutinio momento, kai teismas savo iniciatyva arba šalis gali pareikšti prieštaravimą dėl bet kurios sąlygos nesąžiningumo, nustatymu atsižvelgiant į Direktyvą 93/13. Pagal nacionalinę teisę specialiomis išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūromis siekiama panaudoti daiktinį užstatą, t. y. hipoteką, kad būtų patenkintas kreditoriaus reikalavimas, ir užstatas laikomas panaudotu, kai, surengus aukcioną, hipotekoje įregistruotas turtas perduodamas trečiajam asmeniui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija [6], kai turto nebegalima reikalauti, teismas negali vertinti, ar hipoteka užtikrintoje paskolos sutartyje nėra nesąžiningų sąlygų; pagal *Tribunal Constitucional* (Ispanijos Konstitucinis Teismas; toliau – Konstitucinis Teismas) praktiką [7] teisės pareikšti ieškinį netenkama tik tuo atveju, jei skolininkas pateikė aiškų prieštaravimą dėl sąlygos nesąžiningumo arba jei šį nesąžiningumą įvertino teismas, atlikdamas peržiūrą savo iniciatyva. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar galima net ir po turto perdavimo, bet iki skolininko iškeldinimo iškelti tokį nesąžiningumo klausimą, dėl kurio visa vykdymo procedūra gali būti pripažinta negaliojančia.

29. Šiomis aplinkybėmis *Audiencia Provincial de Zaragoza* (Saragosos provincijos teismas) nutarė sustabdyti pagrindinės bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar nacionalinės teisės norma, kuria remiantis darytina išvada, kad, teismui *ex officio* atlikus tam tikros nesąžiningos sąlygos peržiūrą prieš išduodant vykdomąjį raštą (neigiama sąlygų teisėtumo patikra), dėl tokios patikros tam pačiam teismui užkertamas kelias vėliau *ex officio* įvertinti tą sąlygą, jei faktinės ir teisinės aplinkybės egzistavo nuo pradžių, nors atlikus šią pradinę patikrą nei sprendimo rezoliucinėje dalyje, nei motyvuojamojoje dalyje nebuvo

[4] Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2015 m. spalio 29 d. Sprendimą *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731) ir 2017 m. sausio 26 d. Sprendimą *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60).

[5] Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, be kita ko, 2017 m. rugsėjo 27 d. sprendimą (Nr. 526/2017) ir 2018 m. lapkričio 13 d. (Nr. 628/2018) sprendimą.

[6] Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2013 m. kovo 14 d. Sprendimą *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164) ir 2017 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945).

[7] Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2019 m. vasario 28 d. sprendimą (Nr. 31/2019).

pateikta jokių pastabų dėl nagrinėtų sąlygų galiojimo, atitinka Tarybos direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnio 1 dalyje numatytą veiksmingumo principą atsižvelgiant į ESTT pateiktą šios direktyvos išaiškinimą?

2. Ar tokiu atveju, kai skolininkas, iš kurio išieškoma, jau egzistuojant faktinėms ir teisinėms aplinkybėms, lemiančioms sąlygos sudarant sutartis su vartotojais nesąžiningumą, jos neužginčija pareikšdamas atskirąjį prieštaravimą, jis gali, priėmus sprendimą dėl to prieštaravimo, pareikšti naują atskirąjį prieštaravimą siekdamas nustatyti vienos ar kelių sąlygų nesąžiningumą, kai jis jau galėjo iš pradžių jas užginčyti pagal įstatymuose numatytą įprastą tvarką, jeigu, iš esmės, jis praleidžia naikinamąjį terminą, todėl vartotojui užkertamas kelias iš naujo iškelti klausimą dėl kitos sąlygos nesąžiningumo per tą pačią vykdymo procedūrą ar net per vėlesnę bylos nagrinėjimo iš esmės procedūrą?

3. Ar tokiu atveju, jei būtų pripažinta, kad išvada, jog šalis negali pareikšti antro ar paskesnio atskirojo prieštaravimo, siekdama įrodyti sąlygos, kurią užginčyti galėjo anksčiau (kadangi jau buvo apibrėžtos būtinos faktinės ir teisinės aplinkybės), nesąžiningumą, atitinka Direktyvą 93/13 <…>, šią išvadą teismas, informuotas apie šį nesąžiningumą, gali pasitelkti kaip pagrindą siekdamas pasinaudoti savo galimybe atlikti *ex officio* patikrą?

4. Ar tuo atveju, kai patvirtintas nekilnojamojo turto perdavimas ir šis turtas paskirtas galbūt tam pačiam kreditoriui ir kai perduotas nuosavybės teise priklausantis turtas, pateiktas kaip užstatas ir jau panaudotas, aiškinimas, kad pasibaigus procedūrai ir pasiekus rezultatus, kurių ja buvo siekiama, t. y. panaudojus užstatą, skolininkas gali pateikti naujų atskirųjų prašymų, kad bet kuri nesąžininga sąlyga, turinti įtakos vykdymo procedūrai, būtų pripažinta negaliojančia, <…> atitinka Europos Sąjungos teisę arba ar galima, perdavus šį turtą (galbūt kreditoriui) ir suteikus teisę jį įregistruoti *Registro de la Propiedad* (Nuosavybės registras), leisti atlikti peržiūrą *ex officio*, dėl kurios būtų panaikinta visa vykdymo procedūra ar kuri galiausiai turėtų įtakos hipoteka užtikrintoms sumoms ir galėtų daryti poveikį sąlygoms, kuriomis pateiktas kainų pasiūlymas?“

30. Rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė Ispanijos ir Italijos vyriausybės ir Komisija.

31. 2021 m. balandžio 26 d. įvyko bendras šios bylos ir bylos C-869/19 posėdis, kuriame *Ibercaja Banco*, Ispanijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija pateikė žodinius argumentus.

IV. Šalių pastabų santrauka

32. *Ibercaja Banco* teigia, kad, remiantis 2017 m. gruodžio 7 d. Sprendimu *Banco Santander*[8], į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis netaikoma nacionalinėms procedūroms, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto jau įvykdytas, turtas parduotas ir daiktinės teisės į šį turtą perduotos trečiajam asmeniui. Ji teigia, kad į pirmuosius tris klausimus atsakyti nereikia, o dėl antrojo klausimo mano, kad bet kuriuo atveju Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose nustatyti terminai, per kuriuos vartotojai gali iškelti sutarties sąlygų nesąžiningumo klausimą, jei šios normos atitinka lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus, kaip yra nagrinėjamu atveju.

[8] C-598/15, EU:C:2017:945 (Sprendimas *Banco Santander*).

33. *Ibercaja Banco* teigia, kad, kiek tai susiję su pirmuoju ir trečiuoju klausimais, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis, aiškinama atsižvelgiant į lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus, nedraudžia nacionalinės teisės sistemos, pagal kurią teismas privalo *ex officio* atlikti neigiamą sutarties sąlygų nesąžiningumo peržiūrą ir negali atlikti vėlesnės tų pačių sąlygų peržiūros, jei nėra jokių naujų faktinių ar teisinių elementų. Jos nuomone, teismo įpareigojimas pateikti sprendimo motyvus, kai sąlygos nėra nesąžiningos, viršija tai, kas būtina pagal veiksmingumo principą. Ji priduria, kad būtų pažeisti *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimo principai, jei vartotojui, kuris per vykdymo procedūrą nesirėmė sutarties sąlygų nesąžiningumu, būtų leidžiama vėliau pradėti bylos nagrinėjimo iš esmės procedūrą tuo pačiu pagrindu.

34. Ispanijos vyriausybė performulavo prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktus keturis klausimus į tris. Pirma, Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniais nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta teismo *ex officio* peržiūra ir galimybė vartotojui pateikti prieštaravimą išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrose, tačiau neleidžiama nesąžiningų sąlygų peržiūrą vykdyti jau priėmus sprendimą, kai nuosavybės teisė pereina trečiajam asmeniui. Ji remiasi Sprendimu *Banco Santander*[9] ir tuo, kad toks *ex officio* peržiūros išplėtimas turėtų neigiamų pasekmių trečiosioms šalims ir pakenktų teisiniam tikrumui. Antra, Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniais neužkertamas kelias nacionalinės teisės aktams, kuriais draudžiama nesąžiningumą vertinti, kai jau yra priimtas *res judicata* galią turintis sprendimas, visi terminai peržiūrai teismo iniciatyva arba vartotojo prašymu yra pasibaigę, o faktinės ir teisinės aplinkybės jau egzistavo tuo metu, kai vartotojas galėjo prašyti tokios peržiūros ir teismas turėjo ją atlikti. Ši byla skiriasi nuo 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*[10], o *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimas užkerta kelią nesąžiningumo vertinimui *ad infinitum*, kuris nėra leistinas pagal Direktyvą 93/13.

35. Trečia, Ispanijos vyriausybė teigia, kad Direktyvos 93/13 7 straipsniu nedraudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią *ex officio* peržiūrą atliekantis teismas daro aiškią nuorodą į jį tik tada, kai mano, kad sąlyga gali būti laikoma nesąžininga, jei užtikrinama visapusiška teismo peržiūra. Kaip ji pabrėžė per posėdį, Direktyvoje 93/13 nereikalaujama, kad teismas pateiktų aiškius motyvus, ir kadangi atliekama visapusiška peržiūra, vartotojas negali kelti sąlygos nesąžiningumo klausimo vėliau bylą nagrinėjant iš esmės.

36. Italijos vyriausybė nepateikė pozicijos dėl pirmojo klausimo. Jos nuomone, dėl antrojo ir trečiojo klausimų, kuriuos reikėtų nagrinėti kartu, iš 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*[11] galima spręsti, jog tuo atveju, jei sprendimas įgijo *res judicata* galią, nei teismas, nei vartotojas negali remtis nesąžiningomis sąlygomis, jei šį klausimą buvo galima iškelti anksčiau. Kalbant apie ketvirtąjį klausimą, vadovaujantis Sprendimu *Banco Santander*[12], sutartimi remtis negalima siekiant užkirsti kelią savininko nuosavybės teisių į hipoteka įkeistą turtą pripažinimui. Kaip Italijos vyriausybė pabrėžė per posėdį, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis taikoma atsižvelgiant į nacionalinių teisės sistemų nustatytas ribas; tai reiškia, kad reikia laikytis nacionalinių taisyklių, taip pat ir dėl *res judicata*.

37. Komisija teigia, kad į pirmuosius tris klausimus reikia pateikti bendrą atsakymą, jog Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi, atsižvelgiant veiksmingumo principą, draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose pagal naikinamojo termino praleidimo

9 2017 m. gruodžio 7 d. sprendimas (C-598/15, EU:C:2017:945).

10 C-421/14, EU:C:2017:60 (Sprendimas *Banco Primus*).

11 2017 m. sausio 26 d. sprendimas (C-421/14, EU:C:2017:60).

12 2017 m. gruodžio 7 d. sprendimas (C-598/15, EU:C:2017:945).

principą nustatomas bylos nagrinėjimo momentas, nuo kurio vartotojas nebegali iškelti klausimo dėl sutarties sąlygų nesąžiningumo, jei per ankstesnį etapą teismo *ex officio* atlikta peržiūra nebuvo dokumentuota ir motyvuota. Kaip Komisija teigė posėdyje, vien numanomos peržiūros nepakanka Direktyvos 93/13 veiksmingumui užtikrinti, nes nėra jokios garantijos, kad ji buvo atlikta, o vartotojas negalės suprasti šio sprendimo motyvų ir veiksmingai pasipriešinti jo vykdymui; be to, apeliacinės instancijos teismas negalės priimti sprendimo.

38. Dėl ketvirtojo klausimo Komisija teigia, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose nustatyta, kad išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra įgyja *res judicata* galią, kai skolininkas iškeldinamas, tačiau šiomis nuostatomis draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias vartotojams, kurių turtui taikoma išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, jų teises ginant supaprastinto proceso tvarka taikant ribotą teisminę peržiūrą, neleidžiama ginti savo teisių vėliau bylos nagrinėjimo iš esmės procedūroje, siekiant prisiteisti žalos atlyginimą, o tai, atrodo, atitinka Konstitucinio Teismo praktiką [13]. Kaip Komisija pabrėžė per posėdį, perdavus turtą, vartotojams turi būti suteikta galimybė pasinaudoti tokia procedūra, kad galėtų apginti savo teises, grindžiamas Direktyva 93/13.

V. Vertinimas

39. Pirmaisiais trimis klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje ir 7 straipsnio 1 dalyje draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos dėl *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimo teismas negali savo iniciatyva vertinti sutarties sąlygų nesąžiningumo išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūroje; pasibaigus prieštaravimo pateikimo terminui ir vartotojas negali iškelti klausimo dėl sutarties sąlygų nesąžiningumo šioje procedūroje arba vėlesnėje bylos nagrinėjimo iš esmės procedūroje, jei šias sąlygas teismas iš pradžių vertino savo iniciatyva ir tai nebuvo aiškiai atspindėta sprendime dėl leidimo išieškoti iš hipoteka įkeisto turto.

40. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, kokiu momentu išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra laikoma baigta, kiek tai susiję su sutarties sąlygų nesąžiningumo įvertinimu, kurį teismas atlieka savo iniciatyva arba skolininko prašymu pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, t. y. ar šis momentas sutampa su etapu, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto jau įvykdytas, įkeistas turtas parduotas ir nuosavybės teisės į šį turtą perduotos; galbūt tokia peržiūra galima ir po turto perdavimo iki to momento, kai skolininkas iškeldinamas iš turto, ir dėl to gali būti panaikinta hipotekos išieškojimo procedūra arba tai gali turėti įtakos turto pardavimo aukcione sąlygoms.

41. Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, šie klausimai kyla dėl Ispanijos teisėje įtvirtintos išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros tvarkos, pagal kurią per pirmąjį proceso etapą teismas turi *ex officio* įvertinti hipoteka užtikrintoje paskolos sutartyje, kuri yra vykdomojo rašto pagrindas, esančių sąlygų nesąžiningumą, t. y. atlikti neigiamą vertinimą; tai reiškia, kad savo sprendime dėl leidimo išieškoti iš hipoteka įkeisto turto teismas nepateikia jokių argumentų dėl jokių sąlygų, išskyrus tas, kurios laikomos nesąžiningomis. Todėl teismas negali kelti klausimo dėl sąlygų nesąžiningumo vėlesnėje proceso stadijoje ir vartotojui, kaip skolininkui, per nustatytą terminą nepateikusiam prieštaravimo dėl išieškojimo, draudžiama kelti klausimą dėl sąlygų nesąžiningumo toje pačioje procedūroje arba būsimose bylos nagrinėjimo

[13] Komisija remiasi, *inter alia*, 1981 m. gruodžio 18 d. sprendimu (Nr. 41/1981) ir 2011 m. liepos 19 d. sprendimu (Nr. 113/2011).

iš esmės procedūrose. Be to, teisinių procedūros pasekmių atsiranda, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto įvykdomas, įkeistas turtas parduodamas ir nuosavybės teisės į tą turtą perduodamas trečiajai šaliai – ir tai šiuo atveju jau įvyko.

42. Siekdamas atsakyti į šiuos klausimus, pirmiausia aptarsiu Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl nacionalinio teismo *ex officio* atliekamos nesąžiningų sąlygų peržiūros pagal Direktyvą 93/13 (A skirsnis). Toliau išnagrinėsiu, kaip šioje jurisprudencijoje suformuluoti principai taikomi pirmiesiems trims klausimams (B skirsnis) ir ketvirtajam klausimui (C skirsnis) [14].

A. Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl nacionalinių teismų ex officio atliekamos nesąžiningų sąlygų peržiūros

43. Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų, jog nesąžiningos sutarčių su vartotojais sąlygos nėra privalomos vartotojui [15]. Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje, skaitomoje kartu su dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, valstybės narės įpareigojamos numatyti pakankamas ir veiksmingas priemones, kad būtų užkirstas kelias nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse su vartotojais [16]. Nors dėl šių nuostatų suformuota gausi jurisprudencija, išskirsiu analizuojant šią bylą svarbiausius iš šios jurisprudencijos kylančius taikytinus principus, susijusius su nacionalinio teismo pareiga *ex officio* įvertinti nesąžiningas sutarčių sąlygas ir šios pareigos apimtimi.

1. Nacionalinio teismo pareiga atlikti peržiūrą „ex officio“

44. Pagal suformuotą jurisprudenciją apsaugos sistema, įgyvendinama pagal Direktyvą 93/13, pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, taigi jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui [17]. Siekiant užtikrinti Direktyva 93/13 numatytą apsaugą, tarp vartotojo ir pardavėjo arba tiekėjo egzistuojanti nelygybė gali būti pašalinta tik pozityviais su sutartiniais santykiais nesusijusių subjektų veiksmais [18]. Vadinasi, atsižvelgiant į viešojo intereso, kuriuo grindžiama Direktyva 93/13 vartotojams suteikiama apsauga, pobūdį ir svarbą, nacionalinis teismas privalo savo iniciatyva įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, ir tokiu būdu kompensuoti šį tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo esantį pusiausvyros nebuvimą, jei tik jam žinomos šiuo klausimu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės [19].

[14] Šiuo atžvilgiu man atrodo, kad, priešingai, nei teigia *Ibercaja Banco* ir Ispanijos Karalystė, nėra pagrindo performuluoti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktų klausimų ar keisti jų eilės.

[15] Žr. 2021 m. sausio 27 d. Sprendimą *Dexia Nederland* (C-229/19 ir C-289/19, EU:C:2021:68, 57 punktas). Taip pat žr. Direktyvos 93/13 dvidešimt pirmą konstatuojamąją dalį. Kaip pripažino Teisingumo Teismas, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje yra imperatyvi nuostata, kuria siekiama pakeisti sutartimi nustatytą formalią susitariančiųjų šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą į faktinę pusiausvyrą, galinčią tarp jų atkurti lygybę. Žr. 2020 m. kovo 11 d. Sprendimą *Lintner* (C-511/17, EU:C:2020:188, 24 punktas).

[16] Žr. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Raiffeisen Bank ir BRD Groupe Societé Générale* (C-698/18 ir C-699/18, EU:C:2020:537, 52 punktas).

[17] Žr. 2000 m. birželio 27 d. Sprendimą *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25 punktas) ir 2019 m. kovo 26 d. Sprendimą *Abanca Corporación Bancaria ir Bankia* (C-70/17 ir C-179/17, EU:C:2019:250, 49 punktas).

[18] Žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *VB Pénzügyi Lízing* (C-137/08, EU:C:2010:659, 48 punktas) ir 2020 m. kovo 11 d. Sprendimą *Lintner* (C-511/17, EU:C:2020:188, 25 punktas).

[19] Žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimą *Pannon GSM* (C-243/08, EU:C:2009:350, 31 ir 32 punktai) ir 2020 m. birželio 4 d. Sprendimas *Kancelaria Medius* (C-495/19, EU:C:2020:431, 37 punktas).

2. Nacionalinio teismo pareigos atlikti peržiūrą „ex officio“ apimtis

45. Remiantis suformuota jurisprudencija, Direktyvoje 93/13 valstybės narės įpareigojamos numatyti mechanizmą, užtikrinantį galimybę patikrinti bet kurios sutarties sąlygos, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, galimą nesąžiningumą [20]. Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad pagal nacionalinę teisę vykstančio teismo proceso, kurio šalys yra vartotojas ir pardavėjas arba tiekėjas, specifika negali būti laikoma veiksniu, galinčiu daryti poveikį teisinei apsaugai, kuri vartotojams turi būti suteikta pagal Direktyvą 93/13 [21]. Šiuo aspektu nacionalinėms vykdymo procedūroms, kaip antai išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, taikomi su veiksminga vartotojų apsauga susiję reikalavimai, įtvirtinti Teisingumo Teismo jurisprudencijoje [22].

46. Nors Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus, įvairiais aspektais apibrėžė, kaip nacionaliniai teismai turi užtikrinti iš šios direktyvos kylančių vartotojų teisių apsaugą, vis dėlto, nesant suderinimo sąlygos Sąjungos lygmeniu, taisyklės, kuriomis reglamentuojamos sutarties sąlygų nesąžiningumo vertinimo procedūros, priskiriamos valstybių narių teisės sistemoms, jei jos nėra mažiau palankos nei reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų nėra neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti pagal Sąjungos teisę suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) [23].

47. Dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas nurodė, kad kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės teisės nuostatos Sąjungos teisės taikymas tampa neįmanomas arba pernelyg sudėtingas, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos svarbą visame procese, į proceso eigą ir jo ypatumus apskritai, taip pat prireikus į nacionalinę teismų sistemą pagrindžiančius principus, pavyzdžiui, teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo ir sklandaus proceso principus [24]. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pripažino, kad dėl poreikio atitikti minėtą principą negalima reikalauti, kad būtų kompensuotas visiškas vartotojo pasyvumas [25].

48. Visų pirma Teisingumo Teismas pripažino, kad pagal Direktyvą 93/13 vartotojui suteiktų teisių veiksmingą apsaugą galima užtikrinti tik tuomet, kai pagal nacionalinę proceso sistemą, vykstant mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrai arba mokėjimo įsakymo vykdymo procedūrai, teismas gali *ex officio* patikrinti, ar sutartyje nėra nesąžiningų sąlygų [26]. Taigi tais atvejais, kai nacionalinio teismo *ex officio* vykdoma nesąžiningų sąlygų peržiūra nenumatyta per mokėjimo įsakymo vykdymo procedūrą, nacionalinės teisės aktai laikomi kenkiančiais Direktyva 93/13 suteikiamos apsaugos veiksmingumui, jeigu juose nenumatyta tokia *ex officio* peržiūra išduodant įsakymą arba tokia peržiūra numatyta tik teikiant prieštaravimą dėl išduoto įsakymo ir dėl to yra didelė rizika, kad atitinkami vartotojai nepateiks reikiamo prieštaravimo [27]. Todėl Direktyva 93/13 yra draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias galima išduoti mokėjimo įsakymą, nors per visą procedūrą vartotojui nėra užtikrinama, kad teismas patikrins, ar nagrinėjamoje sutartyje nėra nesąžiningų sąlygų [28].

[20] Žr. 2020 m. kovo 3 d. Sprendimą *Gómez del Moral Guasch* (C-125/18, EU:C:2020:138, 44 punktas).

[21] Žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimą *Radlinger ir Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283, 50 punktas).

[22] Žr. 2015 m. spalio 29 d. Sprendimą *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731, 20 punktas).

[23] Žr. 2019 m. birželio 26 d. Sprendimą *Kuhar* (C-407/18, EU:C:2019:537, 45 ir 46 punktai).

[24] Žr. 2021 m. balandžio 22 d. Sprendimą *PROFI CREDIT Slovakia* (C-485/19, EU:C:2021:313, 53 punktas).

[25] Žr. 2015 m. spalio 1 d. Sprendimą *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62 punktas).

[26] Žr. 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Profi Credit Polska* (C-176/17, EU:C:2018:711, 44 punktas).

[27] Žr. 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Danko ir Danková* (C-448/17, EU:C:2018:745, 46 punktas ir rezoliucinės dalies 2 punktas).

[28] Žr. 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Danko ir Danková* (C-448/17, EU:C:2018:745, 49 punktas).

49. Be to, Teisingumo Teismas pripažino, kad vartotojų apsauga nėra absoliuti ir kad Sąjungos teisė nenustato nacionaliniam teismui pareigos netaikyti nacionalinių proceso teisės normų, suteikiančių sprendimui *res judicata* galią, net jei tai leistų pašalinti Direktyvoje 93/13 įtvirtintos nuostatos, kad ir koks būtų jos pobūdis, pažeidimą [29]. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas pabrėžė *res judicata* principo svarbą tiek Sąjungos teisės, tiek nacionalinės teisės sistemose ir tai, kad, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą ir gerą teisingumo vykdymą, svarbu, jog teismų sprendimai, kurie, išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus naudojimosi jomis numatytiems terminams, tapo galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami [30]. Be to, teisinio saugumo sumetimais nustatomi pagrįsti naikinamieji terminai pareikšti ieškinį yra suderinami su Sąjungos teise [31]. Vis dėlto nacionalinės teisės aktai negali iš esmės pažeisti Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos vartotojų teisės į tai, kad nesąžiningos sąlygos nebūtų jiems privalomos [32].

50. Pavyzdžiui, 2015 m. spalio 29 d. Sprendime *BBVA* [33], Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniais, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, draudžiamos Įstatyme Nr. 1/2013 išdėstytos pereinamojo laikotarpio taisyklės, pagal kurias buvo nustatytas specialus vieno mėnesio terminas prieštaravimui dėl sutarties sąlygų nesąžiningumo pateikti išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūroje, nes buvo didelė rizika, kad šis terminas pasibaigs susijusiems vartotojams nespėjus veiksmingai pasinaudoti savo teisėmis pagal Direktyvą 93/13.

51. Be to, 2009 m. spalio 6 d. Sprendime *Asturcom Telecomunicaciones* [34] Teisingumo Teismas konkrečiai nusprendė, kad nacionalinės teisės normos, kuriomis nustatytas dviejų mėnesių terminas, kuriam pasibaigus, jei nepareikštas ieškinys dėl panaikinimo, arbitražo sprendimas tampa galutinis ir įgyja *res judicata* galią, atitinka veiksmingumo principą, pažymėdamas, kad šis principas negali būti išplėstas tiek, kad kompensuotų vartotojos, kuri nesikreipė į teismą dėl savo teisių gynimo, visišką pasyvumą.

52. Kita vertus, 2016 m. vasario 18 d. Sprendime *Finanmadrid EFC* [35] Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinės teisės aktas, kuriuo *res judicata* principas nustatytas mokėjimo įsakymo procedūroje, pažeidžia veiksmingumo principą, nes institucijos sprendimas, kuriuo užbaigiama mokėjimo įsakymo procedūra, įgyja *res judicata* galią, todėl mokėjimo įsakymo vykdymo etape nebeįmanoma įvertinti sutarties sąlygų nesąžiningumo vien dėl to, kad vartotojas nepareiškė prieštaravimo dėl mokėjimo įsakymo per tam skirtą terminą, ir buvo didelė rizika, kad vartotojas to nepadarys.

53. Be to, reikia aiškiai pasakyti, kad Sprendime *Banco Primus* [36], kuris buvo priimtas nagrinėjant vartotojo pareikštą prieštaravimą dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 93/13 neužkertamas kelias nacionalinės teisės aktams, kuriais teismui draudžiama savo iniciatyva nagrinėti sąlygų nesąžiningumą, kai dėl visų sutarties sąlygų teisėtumo, atsižvelgiant į šią direktyvą, jau priimtas galutinis *res judicata* galią turintis sprendimas. Vis dėlto, pasak Teisingumo Teismo, jeigu per anksčiau teismo atliktą sutarties

[29] Žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *Gutiérrez Naranjo ir kt.* (C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 68 punktas).

[30] Žr. 2017 m. sausio 26 d. Sprendimą *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60, 46 punktas).

[31] Žr. 2021 m. balandžio 22 d. Sprendimą *PROFI CREDIT Slovakia* (C-485/19, EU:C:2021:313, 57 punktas).

[32] Žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *Gutiérrez Naranjo ir kt.* (C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 71 punktas).

[33] C-8/14, EU:C:2015:731, 27–42 punktai.

[34] C-40/08, EU:C:2009:615, 34–48 punktai.

[35] C-49/14, EU:C:2016:98, 45–55 punktai.

[36] Žr. 2017 m. sausio 26 d. sprendimą (C-421/14, EU:C:2017:60, 49–54 punktai).

patikrinimą, kuris užbaigtas *res judicata* galią turinčiu sprendimu, vienos ar kelių sutarties sąlygų galimas nesąžiningumas dar nebuvo išnagrinėtas, pagal Direktyvą 93/13 teismas, kuriam vartotojas tinkamai pateikė prieštaravimą, turi savo iniciatyva ar šalių prašymu įvertinti šių sąlygų nesąžiningumą, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės. Jei toks vertinimas nebūtų atliktas, vartotojų apsauga pagal šią direktyvą būtų neišsami ir nepakankama.

54. Taigi iš pirmiau nurodytos jurisprudencijos matyti, kad Direktyvoje 93/13 nereikalaujama, kad valstybės narės pasirinktų konkretų procesinės sistemos modelį nesąžiningų sąlygų teisminei peržiūrai atlikti, jeigu jos laikosi savo pareigų pagal Sąjungos teisę, visų pirma lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, ir taip užtikrina, kad nacionalinis teismas įvertins bet kurios sutarties sąlygos nesąžiningumą bet kokiame procese. Iš esmės nesąžiningų sąlygų peržiūrą *ex officio* turi atlikti pirmasis bylą nagrinėjantis teismas arba antrasis teismas, nepriklausomai nuo to, ar jis nagrinėja vykdymo klausimą ar bylą iš esmės, o inicijuoti peržiūrą gali vartotojas, jei nėra didelės rizikos, kad vartotojas nesirinks to konkretaus procesinio būdo, nes taip būtų užkirstas kelias teisminei nesąžiningų sąlygų peržiūrai pagal Direktyvą 93/13.

55. Be to, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, nors vartotojų apsauga nėra absoliuti, *res judicata* principas taip pat nėra absoliutus. Kaip matyti iš ankstesnių šios išvados 50–53 punktuose minėtų sprendimų, Teisingumo Teismas laikosi subalansuoto požiūrio į nacionalinių taisyklių dėl *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimo bei Direktyvos 93/13 reikalavimų sąveiką, kartu užtikrindamas, kad tokios taisyklės nepažeistų šia direktyva nustatytos vartotojų apsaugos sistemos. Visų pirma, nors Sprendime *Banco Primus* tiesiogiai nekalbama apie nesąžiningų sąlygų neigiamos peržiūros apimties klausimą, iškilusį šioje byloje, Teisingumo Teismo pabrėžtas poreikis galutinai įvertinti sutarties sąlygų nesąžiningumą *res judicata* galią turinčiame sprendime patvirtina išvadą, kad nacionalinės teisės aktai, tokie kaip nagrinėjami čia, prieštarauja Direktyvai 93/13. Prie šio sprendimo sugrįšiu vėliau atlikdamas analizę (žr. šios išvados 62 punktą).

56. Būtent atsižvelgiant į šiuos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje suformuluotus principus, būtina išnagrinėti šioje byloje keliamus klausimus.

B. Dėl pirmų trijų klausimų

57. Kaip nurodyta šios išvados 39 punkte, pirmieji trys klausimai iš esmės susiję su *res judicata* ir naikinamojo termino praradimo poveikiu vykdymą užtikrinančio teismo galimybei savo iniciatyva arba vartotojo prašymu įvertinti sutarties sąlygas, dėl kurių teismas savo iniciatyva atliko pradinę peržiūrą, kuri aiškiai neatsispindi jo sprendime dėl leidimo išieškoti iš hipoteka įkeisto turto.

58. Iš pat pradžių reikia paprieštarauti Komisijos argumentams, jog ši byla yra susijusi su naikinamojo termino praleidimu, o ne su *res judicata* principu, nes iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad *res judicata* ir naikinamojo termino praradimo poveikis, kylantis iš nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų, yra reikšmingas šioje byloje. Pagal suformuotą jurisprudenciją, tik nacionalinis teismas turi jurisdikciją aiškinti ir taikyti nacionalinę teisę[37].

59. Be to, šioje byloje nėra jokių požymių, kurie keltų abejonių dėl lygiavertiškumo principo. Todėl reikia tik patikrinti, ar nagrinėjami nacionalinės teisės aktai atitinka veiksmingumo principą.

[37] Žr. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Raiffeisen Bank ir BRD Groupe Societé Générale* (C-698/18 ir C-699/18, EU:C:2020:537, 46 punktas).

60. Mano nuomone, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, yra rimtų požymių, jog Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, draudžiami nagrinėjami nacionalinės teisės aktai.

61. Šiuo klausimu man atrodo, kad galimo sutarties sąlygų nesąžiningumo vertinimą pagal Direktyvą 93/13 nacionalinis teismas turi atlikti aiškiai ir pakankamai motyvuotai. Kaip matyti iš šios bylos aplinkybių, pagal nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus *ex officio* peržiūra laikoma atlikta, nors teismo sprendime apie tokią peržiūrą net neužsimenama. Mano nuomone, kaip nurodė Komisija, jei sprendime dėl leidimo išieškoti iš hipoteka įkeisto turto nėra motyvuotai įvertintas sutarties sąlygų nesąžiningumas, vartotojas negalės suprasti ar išanalizuoti šio sprendimo motyvų arba prireikus veiksmingai paprieštarauti išieškojimui. Nacionalinis teismas, kuriam gali būti pateiktas apeliacinis skundas, taip pat negalės priimti sprendimo. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas aiškiai nurodė, kad be veiksmingos atitinkamos sutarties sąlygų nesąžiningumo peržiūros negalima užtikrinti, kad bus paisoma pagal Direktyvą 93/13 suteikiamų teisių [38].

62. Galima manyti, kad šiam požiūriui pritariama ir Sprendime *Banco Primus* [39]. Kaip minėta šios išvados 53 punkte, Teisingumo Teismas nustatė, kad su Direktyva 93/13 nesuderinami nacionalinės teisės aktai, kuriais *res judicata* poveikis taikomas ir sąlygoms, dėl kurių nacionalinis teismas nepriėmė galutinio sprendimo. Todėl Teisingumo Teismas daro prielaidą, kad tuo atveju, jei nacionalinis teismas neįvertino konkrečių nagrinėjamų sutarties sąlygų nesąžiningumo, nėra pagrindo manyti, kad buvo pažeistas *res judicata* principas [40].

63. Šis požiūris taip pat suderinamas su Teisingumo Teismo jurisprudencijoje išaiškintais Direktyvos 93/13 tikslais. Kaip nurodyta šios išvados 44 punkte, nacionalinio teismo pareiga *ex officio* peržiūrėti nesąžiningas sąlygas yra pateisinama remiantis viešojo intereso, kuriuo grindžiama Direktyva 93/13 vartotojams suteikiama apsauga, pobūdžiu ir svarba. Taigi, mano nuomone, *ex officio* peržiūra, kuri apribota tik numanomu teismo įsikišimu, galėtų niekais paversti nacionaliniam teismui pagal Direktyvą 93/13 tenkančią pareigą.

64. Reikėtų pridurti, kad toks požiūris, atrodo, atitinka Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais įgyvendinamas *res judicata* principas ne Direktyvos 93/13 taikymo aplinkybėmis. Kai kuriuose sprendimuose [41] Teisingumo Teismas nepritarė tam, kad remiantis *res judicata* principu galutiniams sprendimams suteikiama pernelyg didelė apsauga, kuri labai trukdo veiksmingai taikyti Sąjungos teisę [42]. Be to, pažymėtina, kad 2018 m. spalio 17 d. Sprendime *Klohn* [43] Teisingumo Teismas nurodė, kad *res judicata* galia apima tik teismo išnagrinėtus teisinius reikalavimus, todėl ji nekliudo teismui vėlesnėje byloje priimti sprendimą dėl teisės klausimų, dėl kurių tame galutiniame sprendime nebuvo nuspręsta. Be to, jurisprudencijoje dėl *res judicata* principo taikymo Sąjungos teisėje Teisingumo Teismas

[38] Žr. 2020 m. birželio 4 d. Sprendimą *Kancelaria Medius* (C-495/19, EU:C:2020:431, 35 punktas).

[39] Žr. 2017 m. sausio 26 d. sprendimą (C-421/14, EU:C:2017:60, 49–54 punktai).

[40] Šiuo klausimu žr. García-Valdecasas Dorrego,M. J., *Dialogue between the Spanish courts and the European Court of Justice regarding the judicial protection of consumers under Directive 93/13/EEC*, Association of Property and Business Registrars of Spain, 2018, p. 98–99.

[41] Žr., be kita ko, 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimą *Fallimento Olimpiclub* (C-2/08, EU:C:2009:506, 29–32 punktai), 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimą *CRPNPAC ir Vueling Airlines* (C-370/17 ir C-37/18, EU:C:2020:260, 94–96 punktai) ir 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *UR (advokatų apmokestinimas PVM)* (C-424/19, EU:C:2020:581, 31–34 punktai).

[42] Šiuo klausimu žr. Turmo, A., „National *Res Judicata* in the European Union: Revisiting the Tension Between the Temptation of Effectiveness and the Acknowledgement of Domestic Procedural Law“, *Common Market Law Review*, 58 t., 2021, p. 361–390, žr. p. 375.

[43] C-167/17, EU:C:2018:833, 69 punktas.

nuosekliai laikosi nuomonės, kad *res judicata* principas susijęs tik su faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, kurios jau yra realiai arba neišvengiamai išnagrinėtos aptariamame teismo sprendime [44].

65. Vadinasi, reikia manyti, kad nagrinėjami nacionalinės teisės aktai prieštarauja veiksmingumo principui, nes dėl jų neįmanoma arba pernelyg sunku užtikrinti vartotojų apsaugą pagal Direktyvą 93/13.

66. Darau išvadą, kad pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje.

C. Dėl ketvirtojo klausimo

67. Kaip nurodyta šios išvados 40 punkte, ketvirtuoju klausimu iš esmės siekiama sužinoti, ar su Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi suderinama tai, kad tuo atveju, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto jau įvykdytas, įkeistas turtas parduotas ir nuosavybės teisės į šį turtą perduotos trečiajam asmeniui, nacionalinis teismas gali savo iniciatyva arba skolininko prašymu įvertinti hipoteka užtikrintos paskolos sutarties sąlygų nesąžiningumą iki to momento, kai skolininkas iškeldinamas iš turto, ir dėl to gali būti panaikinta hipotekos išieškojimo procedūra arba tai gali turėti įtakos turto pardavimo aukcione sąlygoms.

68. Iškart reikia pasakyti, kad pritariu Komisijos nuomonei, jog
Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos nacionalinis teismas negali savo iniciatyva arba šalies prašymu peržiūrėti nesąžiningų sąlygų, kai nuosavybės teisės į įkeistą turtą jau perduotos trečiajam asmeniui, jei vartotojai, kurių turtui taikoma išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, gali ginti savo teises vėlesniame teismo procese pareikšdami ieškinį pagal Direktyvą 93/13.

69. Atkreipiu dėmesį į tai, kad šis klausimas susijęs su aplinkybėmis, kai vartotojo ir kreditoriaus sutartiniai santykiai jau yra pasibaigę įkeisto turto nuosavybės teisės perdavimu trečiajam asmeniui. Vis dėlto, mano nuomone, priešingai, nei teigia *Ibercaja Banco* ir Ispanijos bei Italijos vyriausybės, šios bylos aplinkybės skiriasi nuo aplinkybių, dėl kurių buvo priimtas Sprendimas *Banco Santander* [45].

70. Tame sprendime [46] Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis netaikytinos procedūrai, kurią pradėjo nekilnojamojo turto įgijėjas įvykus neteisminiam išieškojimui iš hipoteka įkeisto turto, dėl kurio vartotojas sutiko kreditoriaus naudai, ir kurios tikslas apsaugoti šio įgijėjo teisėtai įgytas daiktines teises, nes, pirma, ši procedūra nesusijusi su kreditorių ir vartotoją siejančiais teisiniais santykiais ir, antra, išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto buvo įvykdytas, nekilnojamasis turtas parduotas ir su tuo susijusios daiktinės teisės perduotos vartotojui nepasinaudojus tokiomis aplinkybėmis jam numatytomis teisių gynimo priemonėmis. Visų pirma Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nagrinėjama byla nebuvo susijusi su išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra ir nebuvo

[44] Žr. 2010 m. birželio 29 d. Sprendimą *Komisija / Liuksemburgas* (C-526/08, EU:C:2010:379, 27 punktas) ir 2019 m. sausio 31 d. Sprendimą *Islamic Republic of Iran Shipping Lines ir kiti / Taryba* (C-225/17 P, EU:C:2019:82, 47 punktas).

[45] 2017 m. gruodžio 7 d. sprendimas (C-598/15, EU:C:2017:945).

[46] Žr. 2017 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945, 39–50 punktai).

pagrįsta hipoteka užtikrintos paskolos sutartimi. Veikiau ji buvo susijusi su daiktinių teisių, kylančių iš turto įgijėjo teisėtai įgytos nuosavybės teisės, apsauga. Be to, anot Teisingumo Teismo, vartotojas turėjo galimybę ginčyti arba prašyti sustabdyti procedūrą dėl to, kad sutartyje buvo nesąžiningų sąlygų; bylą nagrinėjantis teismas, vykdydamas išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą, galėjo *ex officio* įvertinti galimą sutarties sąlygų nesąžiningumą.

71. Vis dėlto čia nagrinėjama byla yra susijusi su išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, kurioje nagrinėjami vartotojo ir kreditoriaus teisiniai santykiai ir kuri grindžiama hipotekos paskolos sutartimi, tiksliau – su hipoteka užtikrintos paskolos palūkanų panaikinimu (žr. šios išvados 18 punktą). Tiesa, vartotojas, kaip skolininkas, per nustatytą terminą nepateikė prieštaravimo dėl išieškojimo; išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto bylą nagrinėjantis teismas privalėjo *ex officio* patikrinti sutarties, kurios pagrindu išduotas vykdomasis raštas, sąlygų nesąžiningumą. Tačiau, remiantis šios išvados 60–66 punktuose išdėstytais mano argumentais, *res judicata* ir naikinamojo termino praleidimo poveikis pagal nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus turėtų atsirasti tik tuo atveju, jei ankstesnėje proceso stadijoje teismo priimtame sprendime buvo aiškiai ir pakankamai motyvuotai *ex officio* įvertintas galimas sutarties sąlygų nesąžiningumas, o pagrindinės bylos aplinkybės rodo, kad tai nebuvo padaryta.

72. Šiuo klausimu man atrodo, kad tuo atveju, kai ankstesniame išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros etape nebuvo atlikta aiški ir pakankamai motyvuota *ex officio* peržiūra, vykdymą užtikrinantis teismas turi turėti galimybę užtikrinti Direktyvoje 93/13 vartotojams suteiktos apsaugos veiksmingumą, įvertindamas sutarties sąlygų nesąžiningumą savo iniciatyva arba vartotojo prašymu. Todėl turi būti nepaisoma nacionalinės teisės aktų, kurie užkerta kelią tam, kad vartotojas iškeltų nesąžiningų sutarties sąlygų klausimą ir teismas jas peržiūrėtų pasibaigus terminui, per kurį galima pareikšti prieštaravimą dėl išieškojimo. Vis dėlto, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto jau įvykdytas, įkeistas turtas parduotas ir nuosavybės teisės į šį turtą perduotos trečiajam asmeniui, reikėtų manyti, kad sutarties sąlygų nesąžiningumo klausimo nebegali iškelti teismas savo iniciatyva arba šalis, jei dėl to būtų panaikinti nuosavybės teisės perdavimo aktai ir taip atsirastų neigiamų pasekmių tretiesiems asmenims, taip pat būtų pakenkta anksčiau atsiradusių turtinių santykių teisiniam saugumui.

73. Vis dėlto, mano nuomone, pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, susiklosčius tokiai situacijai vartotojas turi turėti galimybę atskiroje vėlesnėje procedūroje remtis hipoteka užtikrintos paskolos sutarties sąlygų nesąžiningumu, kad galėtų veiksmingai ir naudingai pasinaudoti savo teisėmis, grindžiamomis šia direktyva, ir tokiu būdu reikalauti iš kreditoriaus atlyginti už finansines pasekmes, kurias vartotojas patyrė dėl tokių sąlygų.

74. Darau išvadą, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos nacionalinis teismas savo iniciatyva arba šalies prašymu negali peržiūrėti nesąžiningų sąlygų, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto jau įvykdytas, įkeistas turtas parduotas ir nuosavybės teisės į šį turtą perduotos trečiajam asmeniui, jei vartotojai, kurių turtui taikoma išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, gali ginti savo teises vėlesniame teismo procese pareikšdami ieškinį pagal minėtą direktyvą.

VI. Išvada

75. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Audiencia provincial de Zaragoza* (Saragosos provincijos teismas, Ispanija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, turi būti aiškinamos taip, kad šiomis nuostatomis draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos teismui neleidžiama savo iniciatyva nagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumo išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūroje ir vartotojui, nepateikusiam prieštaravimo dėl išieškojimo, neleidžiama remtis sutarties sąlygų nesąžiningumu tame procese arba vėlesnėje bylos nagrinėjimo iš esmės procedūroje, jei teismas savo iniciatyva atliko pradinį šių sąlygų nesąžiningumo įvertinimą, kuris nebuvo aiškus ir pakankamai motyvuotas remiantis šia direktyva.

2. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13 dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į veiksmingumo principą, turi būti aiškinamos taip, kad šiomis nuostatomis nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos nacionalinis teismas negali savo iniciatyva arba šalies prašymu įvertinti hipoteka užtikrintos paskolos sutarties sąlygų nesąžiningumo, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto jau įvykdytas, įkeistas turtas parduotas ir nuosavybės teisės į šį turtą perduotos trečiajam asmeniui, jei vartotojai, kurių turtui taikoma išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, gali ginti savo teises vėlesniame teismo procese pareikšdami ieškinį pagal minėtą direktyvą.